

Hazreti Mevlana

Celaleddin-i Rumi'den

Tavsiyeler

Œu üç Œey hakkında dudağını kıpırdatma: Gittiğin yol, paran, bir de mezhebin.

Çünkü bu üçünün de düşmanı çoktur. Düşman bildi mi sana pusu kurar. (1/84-85/1047-1048)

Ok gibi doğru ol da yaydan kurtul. Çünkü her doğru okun, yaydan fırlayacağına şüphe yoktur. (1/111/1385)

Söz söylemek için önce dinlemek gerekir. Söze, kulak verme yolundan gir.

Dinleme ihtiyacı olmaksızın anlaşılan söz, ancak tamahsız ve ihtiyaçsız olan Allah'ın sözüdür. (1/131/ 1627, 1629)

Sel akmağa başlar başlamaz önünü kes, yolunu

bağla. Yoksa alemi perişan ve harap eder, her tarafı yıkar.

Fakat harap olmaktan niye gamlanayım? Harabenin altında padişah hazinesi var! (1/139/1743-1744)

Kimin namazında mihrab ve kıblesi Ayn (Allah'ın zatı, cemali) olursa onun tekrar iman tarafına gitmesini ayn ve kusur bil. (1/141/1765)

(Hak) Bu yolda yolun, tırmalan, son nefese kadar bir an bile boş durma!

Olabilir ki son nefeste bir dem inayete erişirsin. O inayet, seni sırdaş eder. (1/146/1822-1823)

Dünyanın lütfetmesi ve yaltaklanması, hoş bir lokma-dır, ama az ye. Çünkü ateşten bir lokmadır!

Ateş gizlidir, zevki meydanda. Dumanı sonunda mey-dana çıkar. (1/148/1855-1856)

Nefis, çok övülmesi yüzünden firavunlaştı. Alçak gönüllü, hor, hakir ol; ululuk taslama!

Elinden geldikçe kul ol, sultan olma! Top gibi zahmet çekici ol, çevgân olma!

Yoksa; senin bu letâfetin, bu güzelliğin kalmayınca o, seninle düşüp kalkanlar, senden usanırlar. (1/149/1867-1870)

“Zamanınızdaki günlerde Rabbinizin güzel kokuları vardır. Kendinize gelin; o güzel kokuları almaya çalışın.” (1/155/ Hadis)

Sen mâdem ki zahiri önü, sonu düşünmekte sin, ancak ve ancak bu gam ve neşe alemindesin. Ey hakikatte yok olan!. Yok olan; nerede ön, nerede son!

Yağmurlu gündür, gece çağına kadar yürü! Bu yağmur bildiğimiz yağmur değil, Rahmet yağmurlarından. (1/160/ 2010-2011)

Eğer, “cüzü külle muttasıl”dır, ayrılmaz ders en diken ye, gül isteme. Diken de gülden ayrılmaz.

“Cüzü külle” ancak bir yüzden bağlıdır. Yoksa Hak’ın peygamberleri göndermesi abes olurdu. (1/226/2811-2812)

Sakın, endişelerden sakın! Fikir, aslan ve yaban eşeğidir; gönüller de ormanlıklar.

Perhizler, ilaçların başıdır. Çünkü kaşınma uyuzluğu artırır.

Perhiz, şüphe yok ki ilacın aslıdır. Düşüncelerden perhiz et de can kuvvetini gör! (1/234/2909-2911)

Akıllı, o kişidir ki, çekinilen belada dostların

ölümünden ibret alır. (1/250/3114)

Kendinize gelin. Allah'ın gayreti, pusudan çıkmayı görsün: baş aşağı yerin dibine gidersiniz. (1/273/3417)

Vehmi, fikri, duyguyu, anlayışları sopa gibi çocuk atı bil!

Gönül ehlinin ilimleri, kendilerini taşır. Ten ehlinin ilimleriyse kendilerine yükür.

Gönle uran, adamı gönül ehli yapan ilim, insana fayda verir. Yalnız tene tesir eden, insana mal olmayan ilim yükten ibarettir. (1/275/3445-3447)

Hakikati olmayan bir adı hiç gördün mü? Yahut 'Kâf' ve 'Lâm' harflerinden gül topladın mı?

Mâdem ki, ismi okudun; var müsemmayı da ara. Ayı gökte bil, derede değil!

Addan ve harften geçmek istersen hemencecik kendini tamamıyla kendinden arıt (yok ol!)

Demir gibi demirlikten çık, renksiz bir hale gel. Riyazatta tozsuz, passız bir ayna ol!

Kendini kendi vasıflarından arıt ki, asıl kendi saf, pak zatını göresin.

O vakit kitap, müzakereci ve üstat olmaksızın
gönlün-de peygamberlerin ilimlerini görür
bulursun. (1/276/3456-3462)

Din ehlini kin ehlinden ayırt et; Hak'la oturanı ara,
onunla otur! (1/297/3719)

Maksada sabırla erişilir, aceleyle değil. Sabret,
doğrusunu Allah daha iyi bilir. (1/319/4004)

Aslanlar gibi avını kendin avla. Yabancı'nın
yaltaklan-masını da terk et, akrabanın
yaltaklanmasını da!

Aşağılık kişilerin hürmetini, hatır saymasını, o
halden bil. Kimsesizlik, adam olmayan kişilerin
işvesinden iyidir. (2/21/261-262)

Miski tene sürme, gönle sür. Misk nedir? Ululuk
sahibi Allah'ın adı. (2/21/266)

Temiz şeyler temizlere aittir; pis şeyler de pislere....
kendine gel!

Kin yüzünden yol azıtanlara kin tutma. Çünkü
onların kabirlerini de kin tutanların yanına kazarlar.

Kinin aslı "cehennem"dir. Senin kinin o küllün
cüzüdür, dinin de düşmanı. (2/22/272-274)

Kim seni haktan hakikatten soğutursa bil ki, şeytan

o adamın içindedir. Derisinin altında gizlenmiştir.

Böyle bir adamın içine girip, böyle bir adamın sûretine bürünüp seni aldatamazsa hayaline girer de seni o hayaller kötülüğe sevk eder.

Seni gâh gezip eğlenme, gâh dükkan açıp alışveriş etme, gâh ilim öğrenme, gâh ev bark kurup çoluk çocuk sahibi olma hayallerine düşürür.

Kendine gel, hemen “Lâ Havle” de. Ama sade dille değil; candan gönülden! (2/49/639-642)

Âdem oğlu da iflası sabit oluncaya kadar bu dünya hapisanesinde kalır.

Rabbimiz de İblis’in müflisliğini Kur’an’la bize bildir-miş, her tarafa yaymıştır.

O; hilekar, müflis ve kötü sözlüdür. Onunla hiçbir sûretle ortak olma, oyuna girişme!

Alış-verişe girişirsen kâr edemezsin, çünkü o müflistir, ondan nasıl olur da bir şey elde edebilirsin? diye anlatmıştır. (2/50/653-656)

Ey çarelere başvuran, ölünün gözü nasıl cana bakarsa sen de gözünü lâmekan alemine çevir, aklını başına al.

Varlık alemi çarelerle doludur da Allah, bir pencere

açmadıkça yine çare yok!

Bu cihan, cihetsiz lâmekan aleminden meydana gelmiş, bu cihana lâmekan aleminden bir mekan verilmiştir.

Allah'ı candan-gönülden seviyorsan varlıktan yokluğa dön.

Bu yokluk, gelir yeridir; ondan kaçınma. Bu varlık da çok olsun, az olsun, gider yeridir!

Hak sanatının tezgah evi, mâdem ki yokluktur. O hal-de tezgah evinin dışında ne varsa değersizdir.
(2/53/685-690)

Padişahlıktan feragat edeni padişah bil. Onun nuru ayla güneş olmaksızın da parlar durur.
(2/112/1469)

Kendini ücret tuzağına teslim et de sonra kendinden, kendiliğın olmaksızın bir şey çal.

Yaralıya, vücudundan temreni çıkarabilmek için afyon verir, uyuturlar.

Ölüm vaktinde de adama elem ve ıstırap verirler. O halde meşgulken canını alıverirler.

Şu halde anlıyorsun ya, gönlünü her hangi bir düşünceye verdin mi, gizlice senden bir şey

alacaklardır.

Her ne düşünür, her ne elde edersen hırsız, emin olduğun yerden gelip çatmaktadır.

Binaenaleyh, en iyi işe koyul da, hırsız senden hiç olmazsa en bayağı bir şeyi, en aşağı bir şeyi alıp götürebilsin.

Tacirin yükü suya düşerse ondan daha iyi bir kumaşa el atar.

Senin de, mâdem ki suya bir şeyin düşecek, mahvolacak, en aşağı şeyi terk et de daha iyisini bul! (2/115/1502-1509)

‘Hiss’e ait gözüne toprak serp. His gözü akla da düşmandır, dine de.

Hak Teâlâ, duygu gözüne “kör” dedi, “putperest” dedi, “bizim zıddımız” dedi. Çünkü o, köpüğü gördü de denizi görmedi. Bu demi gördü de yarını görmedi.

Bugünün sahibi de O’dur, yarının sahibi de. Her ana sahip olan, önünde durup durur da o, hazineden bir pul bile görmez.

Bir zerre bile o güneşten haber verir ve güneş: o zerreye kul, köle kesilir.

Birlik denizinin elçisi olan katraya, yedi deniz esir olur. (2/123/1607-1612)

Gönül istemeden ağza gelen latif sözler,
külhandaki yeşillige benzer, dostlar.

Uzaktan bak, geç. Yavrum, onlar yemeye,
kokmaya gelmez.

Vefasızlara gitme. Onlar; iyi dinle, ‘yıkık köprü’
dür.

Bilgisiz biri oraya ayak basarsa köprü de yıkılır,
ayağı da kırılır.

Asker, nerede bir bozgunluğa uğrarsa, iki-üç karı
tabiatlı adamın yüzünden uğrar.

O, erkek gibi silahlanıp savaş safına girer. Diğerleri
de “İşte tam dost”, diye ona güvenirler.

Fakat savaş zahmetlerini gördü mü yüz çevirir.
Onun kaçıışı senin manevi kuvvetini de kırar.
(2/218/2840-2846)

(O adam ki) İbadet-i kışırardan ibaret, içi yok.
Cevizler çok ama içleri boş!

İbadetlerin netice vermesi için zevk gerek.
Tohumun ağaç olması için iç gerek!

İçsiz tohum, fidan olur mu? Cansız sûret de hayalden başka bir şey değil. (2/261/3395-3397)

Ticarette kamil değilsen yalnız başına dükkan açma, yoğrulup kemale gelinceye dek birisinin hükmü altına gir!

“Susun, dinleyin!” emrini işit, sükut et. Mâdem ki Hak dili olamadın, kulak kesil.

Söylersen bile sual tarzında söz söyle. Padişahlar padi-şahıyla edepli konuş!

Kibir ve kinin başlangıcı şehvettendir. Şehvetinin yerleşip kuvvetlenmesi de ‘itiyat’ yüzündendir.

Kötü huy, adet edindiğinden dolayı sağlamlaşır, yerleşir, seni ondan vazgeçirmek isteyene kızarsın.

Toprak yemeye alışırsan, kim seni bundan menetmeye kalkışırsa onu düşman sayarsın.

Putu tapanlar, bu tapmayı huy edindiklerinden men edenlere düşman olmuşlardır. (2/265-266/3455-3462)

Bakır, altın olmadıkça bakırlığını: gönül padişah olmadıkça müflisliğini bilmez.

Bakır gibi sen de iksire hizmet et. Gönül, dildarın cevriyi çek.

Dildar kimdir? İyice bil. Dildar, ehl-i dildir. Çünkü ehl-i dil olan, gece ve gündüz gibi cihandan kaçıp durmakta, alemde eğleşmemektedir.

Allah kulunun ayıbını az söyle, padişahı hırsızlıkla az kına. (2/267/3475-3477)

Addan geç, sıfatına bak da sıfatlar, seni zata ulaştırırsın.

Halkın ihtilafı addan meydana gelir. Fakat manaya ulaşıncı rahatlaşırlar. (2/283/3679-3680)

Her an, canının bir cüzü ölüm halindedir, her an can verme zamanındadır. Can verme anında imanını gör, gözet!

Ömrün, altın kesesine benzer, geceyle gündüz de para sayan adamdır.

Bilmeden, anlamadan sayar-durur, nihayet kese boşa-lır, ay tutulur.

Dağdan alsan da yerine koymasın dağ bile yerinde kalmaz, yok olur, gider.

Şu halde her an yerine karşılık koy ki “Secde et de yaklaş.” âyetinin maksadı neyse bulasın. (3/11/123-127)

Akıllı kişi, sakın Şeytanın hilesinden! Yoksulların, muhtaçların seslerini içeriye duy da hilebaz kişinin sesi, kulağını tutup çekmesin!

Yoksullar, tamahkar ve kötü huylu adamlarsa bile sen yine gönöl sahibini onlar içinde ara!

Denizin dibinde inciler, taşlarla karışık halde bulunur. Övülecek şeyler; kusurlar, ayıplar arasında bulunur. (3/69/864-866)

Ey nazik adam, ileri giden son gelenlerden ol. Taze ve turfanda meyve, ağaca nazaran daha ileridedir, derecesi daha üstündür.

Gerçi meyve ağaçtan sonra vücuda gelir, fakat hakikatte evvel odur, çünkü ağaçtan maksat odur. (3/91/ 1128-1129)

Kötüye yorma, vehimlenme; insanı hiçbir hastalığı yokken hasta eder.

Kabul edilmesi farz olan peygamber hadisidir bu : “Hasta değilken kendinizi hasta gösterirseniz gerçekten hastalanırsınız.” (3/128/1579-1580)

Anlatılanı anlamaya, söyleneni dinlemeye liyakatin yoksa, söz söyleyenin söyleme kabiliyeti seni görür, anlar, yatar, uyur!

Arayan, ‘aradığını bulsun’ diye yerde ne biterse

ihtiyaç sahibi için biter. (3/262/3207-3208)

Nerede dert varsa deva-şifa oraya gider, nerede yoksulluk varsa nimet oraya varır.

Müşkül neredeyse cevap ordadır, gemi neredeyse su ordadır.

Suyu az ara, susuzluğu elde et de sular yukarıdan da coşsun, aşağıdan da fişkırınsın!

Boğazcağızı nazik yavrucak doğmasaydı onu besleyecek süt nasıl olur da memeden akardı?
(3/262/3210-3213)

Cevherleri gizli olan can ekinleri içinde kevser suyuyla dolu rahmet bulutları var. Susuz kal, susa da “Onları Rab’leri sular” lûtfu hitabı gelsin.
(3/262/3219)

“İbret almayı, uyanmayı Allah’tan dile; kitaptan, sözden, harften, duraktan değil!” (3/267/3271)

Allah, “Kaybettiğiniz şeylere eseflenmeyin, hatta kurt gelse de keçinizi yese bile.” buyurdu.

O bela, daha büyük belaları defetmek, o ziyan daha şiddetli ziyanları menetmek içindir. (3/266/3264-3265)

Ey insan, cisim ve mal ziyanı, cana faydadır, canı

vebalden kurtarır.

Sende riyazatla, canla, başla müşteri ol. “Tenini riya-zata verdin mi canını kurtardın.” demektir. (3/277/3396-3397)

Sen istemezsin, sebep olamazsın ama burnun kanar, bir hayli de kan akar derken ateşin geçer, kurtulursun.

Her meyvenin içi, kabuğundan yeğdir, iyidir. Teni de kabuk; sevgiliyi iç bil!

İnsan, pek latif bir içe maliktir. İnsansan bir an olsun onu ara! (3/279/3416-3418)

Ölümü, bir ‘Yusuf’ gören, canını feda eder; kurt olarak görense yolunu sapıtır!

Oğul, herkesin ölümü, kendi rengindedir. Düşmana düşmandır, dosta dost!

Ayna Türk’e nazaran güzel bir renktedir. Zenci’ ye nazaran o da zencidir. (3/280-281/3438-3440)

Ey can, aklını başına devşir. Ölümden korkup kaçarsın ya, doğrucası sen, kendinden korkmaktasın.

Gördüğün, ölümün yüzü değil, kendi çirkin yüzün: canın bir ağaca benzer.... ölüm yaprağıdır.

İyiye de senden yetişmiş, yeşermiştir; kötüye de. Hoş, nahoş... gönlüne gelen her şey, senden, senin varlığın-dan gelir. (3/281/3441-3443)

Kızgınlığın, cehennem ateşinin tohumudur. Kendine gel de şu cehennemini söndür, çünkü o bir tuzaktır. (3/284/ 3480)

Düşmanlığa kalkışacaksan düşmanlık edebileceğin birisiyle çarpış (savaş) ki onu esir edebilmek mümkün olsun. (3/295/3625)

Babam, Allah'ın rahmetini şöyle bil: O rahmet vehme bile sığmaz, yalnız eseri görünür! (3/296/3634)

Bir şeyin hem nefyedilmesi caizdir, hem ispat edilmesi. Çünkü zahiri görünüş aykırıdır. Nispet de iki türlü olabilir.

Allah'ın "O taşları attığın zaman yok mu? Onları sen atmadın ki... Allah attı." demesinde hem nefiy vardır, hem ispat: ve ikisi de yerindedir.

Onları sen attın, çünkü taşlar senin elindeydi, fakat sen atmadın, çünkü o atış gücünü Allah ızhar etti.

İnsanoğlunun kuvvetinin bir haddi-hududu vardır. Bir avuç toz-toprak nasıl olur da bir orduyu bozar, kırıp geçirir?

Avuç senin avucundur ama atış bizden. Bu iki nispetin nefyi de yerindedir, ispatı da. (3/298-299/3658-3662)

Gönül, sana da vefa etmez, seni de terk edip gider. O senden vazgeçmeden sen ondan vazgeçmeye çalış! (3/302/3699)

Alemde bütün anlayışlar, durup dinlenmezler... meydanda koşup gelme zamanıdır; oturup zevkle içkiye dalma zamanı değil ! (3/304/3723)

Gam ye de, gam artıranların, seni derde sokanların ekmeğini yeme çünkü akıllı adam gam yer, çocuksa şeker !

Neşe şekeri, gam bahçesinin meyvesidir. Bu ferah yaradır; o gam, merhem.

Gam gördün mü aşkla kucakla.... Şam'a Rübve tepe-sinden bak !

Akıllı adam, şarabı üzümde görür.... âşık varı yokta bulur. (Hakim-i Gaznevi'den, 3/306/3751-3754)

Oğul, her şüphe yakine susamıştır. Şüphe arttıkça yakine ulaşmak için daha ziyade çırpınır, kol-kanat açar, uçmaya çalışır.

İlim mertebesine ulaştı mı, kanadı ayak kesilir,

gayrı uçmaya ihtiyacı kalmaz.

Çünkü bilgisi yakın kokusunu almaya başlamıştır. Bu sınanmış yolda ilim, yakından aşağıdır, şüphe yukarı.

Bil ki, ilim yakini arar. Yakın de apaçık görüşü... Tekâsür Süresi'nde "Kellâ lev ta'lemüne" den sonrasını oku da bunu ara, bul, anla !

Ey bilgi sahibi! Bilgi insanı görüşe götürür. Dünyadakiler yakın sahibi olsalardı cehennemi gözleriyle görürlerdi.

Görüş, şüphe yok ki, yakinden doğar; nitekim hayal de zandan doğmaktadır.

O sürede bu anlatılmıştır, "İlm-e'l Yakın" olur, bak da gör" (3/336-337/4118-4125)

Allah'ın rahmeti, kahrından ileridir, kahrından fazladır ve ezelidir. Bu yüzden de bir kimseyi belalara uğratması, rahmetindedir.

"Varlık sermayesi elde edilsin" diye rahmeti kahrından ileridir, üstündür.

Etle deri lezzetsiz meydana gelmez fakat onlar meydana gelmedikçe sevgilinin aşkı, onları nasıl eritebilir?

İşte bu takdir neticesi olarak sen de kahırlara uğrarsan eseflenme... bu kahırlar yüzünden elindeki sermayeyi sevgiliye bağışlarsın.

Sonra bunun özrü olarak tekrar lûtfeder, “yıkayıp, arındın, dereden atladın, artık o mihnetler, cefalar geçti” der. (3/340-341/4166-4170)

... Ezeli gaye, senin teslim olmandır. Ey müslüman, teslim olmayı araman, dilemen gerek! (3/341/4177)

Kötü ve hayırsız adam, lengersiz gemidir; ne demir atmıştır, ne bir yere bağlıdır; deli rüzgarlardan kurtulamaz ki.

“Akıllıya huzur ve emniyet veren akıl lengeridir”... akıllılardan bir lenger dilen!

İnsan, o cömertlik denizinin inci hazinesinden akıl, fikir kazanırsa,

Bunların yardımıyla gönlü marifetler elde eder, gönül-lükten çıkar, yücelir... gözleri de nurlanır.

Çünkü nur, gönülden doğar da bu göze vurur. Gönül olmasa gözün hiçbir şey göremez.

Gönül ,akıl nurlarıyla nurlanırsa o nurlardan göze de bir pay verir.

Bil ki gökten inen mübarek su, gönüllere gelen

vahiydir, dillere gelen doğru sözlüktür.

Biz de tay gibi ırmaktan su içelim de bizi kınayan vesveseciye bakmayalım, aldırış etmeyelim.

Peygamberlerin izini izliyorsan yola düş, halkın bütün kınamalarını hava say!

Yol aşan, menzil alan yol eleri ne vakit köpeklerin havlamasına kulak astılar? (3/353/4311-4320)

... bil ki kin, sapıklığın, kafırlığın temelidir!
(4/10/111)

Kötülükte bulundun mu kork, emin olma, çünkü yaptığın kötülük bir tohumdur, Allah, onu mutlaka bitirir! (1/14/165)

Dünyadan geçen kişilerde yok olmamışlar, fakat Allah sıfatlarına bürünmüşlerdir.

Onların sıfatları, Hak sıfatlarına karşı, güneşin karşısındaki yıldızlara dönmüştür.

A inatçı! Kur'an'dan buna delil istiyorsan oku:
“Onların hepsi huzurumuzdadır.”

Haklarında “Huzurumuzdadır.” denenler yok olamaz-lar, iyi dikkat et de ruhların bekasını iyice anlayasın!

Beka'dan mahcup olan ruh azaptadır, Hakk'a vasıl olan ruhsa beka aleminde hicaplardan kurtulmuş bir haldedir.

İşte bu hayvani duygu kandilinden ne murat edilmişse, bu kandilin gerçeği neyse sana söyledim... kendine gel de sakın bu hayvani duyguyla ruh arasında bir birlik tasavvur etme!

Çabuk, ruhunu, yolcuların kutlu ruhlarına ulaştır!
(4/36-37/442-448)

Aklın varsa başka bir akılla dost ol, görüş danış!

İki akılla birçok belalardan kurtulur, ayağını göklerin ta yücesine korsun! (4/104/1263-1264)

Şu halde bu alemin direği gafletten ibarettir... devlet nedir? Dev (yani koş) kelimesiyle, let (yani dayak) kelime-sinden meydana gelme bir kelime!

Önce koş... koş da sonunda dayak ye! Bu yıkık yerde devlet sahibine eşekçesine ölümden başka hiçbir şey yok!

Sen bir işe el atar, o işe iyice sarılırsın... o işteki ayıp ve noksan o anda sana örtülüdür.

Allah, senden o işin ayıbını örttüğünden canla başla o işe girişebilirsin.

Hararetle sahip olduğun fikrinde ayıby senden gizlidir.

Sana o fikirdeki ayıp ve kusur belli olsaydı ondan kaşardın... canın “bu fikirle aramda keşke-mağriple maşrik arası kadar uzaklık olsaydı” der!

Nihayet ondan usanır, pişman olursun ya... bu hal, evvel olsaydı hiç ona koşar mıydın?

şu halde “ona girişelim, kaza ve kadere uygun olarak o işi görelim”, diye önce ondaki ayıby, kusuru bizden gizlemiştir. Kaza ve kader hükmünü izhar edince göz açılır; pişmanlık gelir, çatar!

Bu pişmanlık da ayrı bir kaza ve kaderdir... bu pişmanlığı bırak da Allah’a tap!

Pişman olmayı kendine adet edinirsen boyuna pişman olur-durur, nihayet bu pişmanlığa da daha ziyade pişman olursun!

Ömrünün yarısı perişanlıkta geçer, öbür yarısı da pişmanlıkta heder olur gider.

Bu fikri, bu pişmanlığı terk et de daha iyi bir hal, daha iyi bir dost ve daha iyi bir işi ara! (4/109-110/1330-1342)

Delinin elinden silahı al da adalet ve sulh, senden razı olsun!

Fakat elinde silahı olur, akli da bulunmazsa bağla elini... yoksa yüzlerce zarar yapar. (4/117/1434-1435)

Akli, zekayı sat da hayranlığı satın al ... akıl ve zeka,; zandır, hayranlıksa bakış görüş!

Akli, Mustafa (a.s.)'nın önünde kurban et...
"Hasbiyallah" de, yani "Allah'ım bana yeter"!
(4/115/1407-1408)

Kalıbın, cesedin mektuptur, ona dikkat et, padişaha layık mı, değil mi? Bir anla da sonra gönder!

Bir bucağa git, mektubu aç, oku!. bak bakalım, içindeki sözler, padişahlara layık olan sözler mi?

Layık değilse o mektubu yırt, çaresine bak, başka bir mektup yaz!

Fakat ten mektubunu açmayı kolay sanma. Yoksa herkes gönül sırrını apaçık görürdü!

Bu mektubu açmak ne güçtür, ne sarptır! Erlerin işidir, bu çocuk işi değil!

Hepimiz, fihriste kani olmuş, kalmışız... çünkü heva ve hevese, hırsa bulaşmışız!

Halbuki o fihrist, ona baksınlar da metni de öyle

sansınlar diye halka bir tuzaktır.

Mektubu aç, bu sözden baş çevirme! Allah doğruyu daha iyi bilir!

Mektubun fihristi, dille ikrar etmeye benzer...
halbuki sen gönül mektubunun metnini sına!

Bak bakalım, ikrarınla muvafık mı? Buna bak da işin, münafıkların işine dönmesin! (4/128-129/1564-1573)

Gümüş bedenli güzellerin vücudu seni avladıysa ihti-yarlıktan sonra bir de pamuk tarlasına dönen bedene bak! (4/131/1600)

Zekidir, ince şeyleri bilir... bilir ama değil mi ki kiblesi dünyadır, onu ölü bil sen! (4/135/1656)

Akıl, iki akıldır: Birincisi kazanılan akıldır... sen onu mektepte çocuk nasıl öğrenirse öyle öğrenirsin.

Kitaptan, üstattan, düşünceden, anıştan,
manalardan, güzel ve dokunulmadık bilgilerden.

Aklın artar, başkalarından daha fazla akıllı olursun,
fakat bu ezberlemekle de ağırlaşır, sıkılırsın!

Geze dolaşa adeta bir ezberleme levhası kesilirsin...
Halbuki bunlardan geçen levh-i mahfuz olur!

Öbür akıl, Hak vergisidir... onun kaynağı candadır.

Gönülden bilgi ırmağı coştı mu ne bakar, ne kesilir, ne de sararır!

Kaynağı, yolu bağlı ise ne gam! Çünkü o anbean ev içinden coşup durmaktadır! (4/159/1960-1966)

... Gönlüne kin yüzünden çirkin sûretler gelmesin!
(4/160/1980)

... Olmayacak söze, kim söylerse söylesin, inanma!
(4/182/2251)

... Geçmiş, gitmiş şeye gam yeme... fırsatı fevt ettin mi acıklanma artık! (4/182/2253)

Uykuya dalmış bilgisiz kişiye öğüt vermek, çorak yere tohum saçmaktır.

“Aptallık ve bilgisizlik” yama kabul etmez... ey öğütçü, ona hikmet tohumunu pek saçma!
(4/183/2264-2265)

Hızır, gemiyi: kötü kişilerin ellerinden kurtarabilmek için, deldi, kırdı.

Mâdem ki kırık gemi kurtuluyor, sen de kırıl!
Emniyet yoksulluktandır, yürü yoksul ol!
(4/222/2756-2757)

Hakiki olmayan padişahlığı ne el bil, ne yen!

Çalma-çırpma padişahlık; cansız, gönülsüz ve gözsüzdür.

Sana padişahlığı halk verdiyse borç alır gibi yine senden alır!

İğreti padişahlığı Allah'a ver de Allah sana herkesin kabul edeceği bir padişahlık versin!
(4/223/2775-2778)

... Her oyunun faydasını, ondan sonrakinde gör!
(4/232/2889)

Kulak ver, "Çok ağlayın." dedi. Ağlayın da yaratıcı Rabbinin 'ihsan sütü' aksın.

Dünyanın direği bulutun ağlamasıdır, güneşin yakması. Sen bu iki ipe iyi sarıl. (5/15/165-167)

Akıllardaki bu aykırılık, bil ki mertebe bakımından yerden göğe kadardır.

Akıl vardır, güneş gibi. Akıl vardır, zühre yıldızından da aşağıdır, yıldız akmasında da.

Akıl vardır, bir sarhoş mumu gibi; akıl vardır, bir ateş kıvılcımı gibi.

O güneş gibi aklın önünden bulutlar kalktı mı Hak

nurunu gören akıllar faydalanırlar.

Akl-ı cüz-i aklın adını kötüye çıkarmıştır. Dünya muradı insanı muradsız bir hale getirmiştir.

O, bir avdan avcının güzelliğini görmüştür. Bu, avcılığa düşmüş, bu yüzden bir avın derdine uğramıştır.

O, hizmetle hizmet edilme nazına erişmiştir; bu kendisine hizmet edilmeyi dilemiş, yüce yolundan geri dönmüştür.

O, Firavunlukla suya tutsak olmuş, İsrailoğlu, tutsaklık yüzünden yüzlerce Suhrab kuvvetini elde etmiştir.

Bu aykırı bir oyundur, yaman bir ferzin-benttir. Hileye az başvur, devlet ve baht işidir, bu.

Hayal ve hileyi az doku. Çünkü gani Hak hileciye az yol gösterir. Hile edeceksen iyi hizmet etme yolunda hile et de bir ümmet içinde peygamberlik elde edesin.

Hile et de kendi bedeninden ayrıl, hilenden kurtul, tek kal!

Hile et de en aşağı bir kul ol. Aşağılıkla yürü de efendi kesil.

Ey koca kurt, hile ve hizmetle efendilik elde etmeyi umma.

Fakat pervane gibi ateşe atıl, o ateşi kesene doldurup ağzını büzme, her şeyden kurtul!

Gücü, kuvveti bırak, ağlamaya giriş. A yoksul, ağlayı-şa acınır.

Susuz ve aciz kişinin ağlayışı manevidir, doğrudur. Soğuk soğuk ağlayışsa, o azgının yalanından ibarettir.

Yusuf'un kardeşlerinin ağlamaları hileden ibarettir. Çünkü içleri hissetle, illetle doludur. (5/41-42/459-476)

Duymuşsundur ya, "saltanat kısırdır" derler. Padişahlık davasında olan korkusundan akrabalığı filan hep keser, hepsinden vazgeçer.

Çünkü saltanat kısırdır, onun oğlu yoktur. Ateş gibi kimseyle dostluğu olamaz.

Kimi bulursa yakar, yırtar. Kimseyi bulamazsa kendi kendisini yer.

'Hiç ol' da onun dışından kurtul. O katı yürekliden merhameti az um!

'Hiç' oldun mu o katı yürekliden korkma. Her

sabah ‘mutlak yokluk’ tan ders al.

Ululuk, ululuk ıssı, Allah’ın elbisesidir. Kim onu giyme-ye kalkışırsa vebale girer.

Taç onundur, kemer bizim. Vay haddini aşana!

Bu tavusluk kanadı, sana bir sınamadır. Buna kapıldın mı Hakk’a ortak olmaya, onun gibi noksan sıfatlardan ari olduğunu davaya kalkışırsın.
(5/47/528-535)

Bir çok naz vardır ki, suç olur; kulu, padişahın gözünden düşürür.

Nazlanmak, şekerden tatlıdır ama az çiğne, yüzlerce tehlikesi vardır.

Niyaz yolu emin bir yoldur. Nazı bırak da o yola düş!

Nice nazlananlar vardır ki kol-kanat çırpır ama nihayet o hal, adama vebal olur.

Nazın güzelliği seni bir an yüceltse bile onun gizli korkusu, seni eritir, mahveder.

Bu yalvarışa gelince: Seni zayıflatır. Zayıflatır ama parlak ayın on dördü gibi baş köşeye geçirir.

Ölüden diriyi çekip çıkarınca ölen, doğru yolu

bulur.

Diriden ölüyü çıkarınca da diri nefis, ölüm tarafında yönelir, ölüm tarafına dönüp dolaşır.

Öl ki, hiçbir şeye ihtiyacı olmayan diri Allah, ölüden diri meydana getirsin. Allah, bu ölü bedenden bir diri meydana getirsin.

Kış olursan baharın gelişini, gece kesilirsən gündüzün oluşunu görürsün. (5/48/543-553)

Bedende Nefs-i Mutmainne'nin yüzünü düşünce tırnakları yaralar.

Kötü düşünceyi zehirli tırnak bil. Bu tırnak, derinleştikçe can yüzünü tırmalar.

Müşkül düğümleri açmak ister; fakat bu, adeta altın bir kaba aptes bozmaya benzer.

Ey işin sonuna varan, düğümü çözülmüş say. Bu düğüm, boş keseye vurulmuş kuvvetli ve çözülmez bir düğümdür.

Düğümleri açmakla uğraşa uğraşa kocadın, başka bir kaç düğümü de çözülmüş sayıver!

Asıl boğazımızdaki çözülmez düğüm şudur: Sen kendini bil, bakalım, aşağılık bir adam mısın, yoksa bahtı yaver bir adam mı?

Adamsan bu müşkülü çöz. İnsan nefesine sahipsen nefesini bu yolda sarf et.

Ayan ve arazı bildin tut, ne çıkar? Asıl, kendi haddini bil ki bundan kaçıp kurtulmaya imkan yok.

Kendi haddini bilince de artık bu hadden kaç da ey toprak eleyen, hadsiz aleme ulaş.

Ömrün mahmul ve mevzu derdiyle geçti. Gözün açılmadı, hayatın duyduğun şeylerle geçip gitti.

Neticesiz ve tesirsiz her delil boş çıktı. Sen kendi neticene bak!

Filozof, davasında delilleri çoğaltıp durur. Halbuki kalbi temiz Allah kulu, onun aksine delillere bakmaz bile.

Delilden ve hicaptan kaçır, delalet edilenin peşine düşer, başını yakasının içine çeker.

Filozofa göre duman, ateşe delildir ama bizce dumansız olarak ateşe atılmak daha hoştur.

Hele yakınlıktan, sevgiden meydana gelen şu ateş yok mu? O bize dumandan daha yakındır.

Hasılı cana arız olan hayallere kapılıp dumana koşmak ve bu yüzden candan olmak, pek kötü bir

iştir, pek bahtsızlıktır! (5/49-50/557-573)

Kanadını yolma, onun sevgisini gönlünden sök, çıkar. Çünkü savaşmak için düşmanın bulunması şarttır.

Düşman olmadıkça savaş imkanı yoktur. Şehvetin olmazsa ondan kaçınma emrine uyman mümkün değildir.

Meylin olmazsa sabrın manası yok. Düşman yoksa ordu sahibi olmana ne hacet?

Kendine gel de kendini hadım etme, papaz olma. Çünkü çekinmek ve temiz durmak, şehvetin zıddıdır.

Heva ve heves olmadıkça ‘Heva ve hevesten çekinin’ denmesi mümkün değildir. Ölülere gazilik taslanmaz ya!

“Yoksullara verin, onları doyurun” denmiştir, şu halde kazan. Çünkü elinde eskiden kazandığın bir şey olmadıkça harcedemezsin ki.

Gerçi o mutlak olarak “Yoksulları doyurun” demiştir, ama sen “Kazanın da sonra yoksulları doyurun” diye oku!

Yine böyle, o padişah “Sabredin” buyurdu. Bir istek olmalı ki ondan yüz çeviresin.

“Yiyin” emri, şehvet için bir tuzaktır, ondan sonra gelen “israf etmeyin” emriyse temizliktir.

Şehvet olmazsa ondan kaçınmaya imkan olabilir mi?

Sabretme ezasına uğramadıkça karşılığında bir mükafat ve hayır elde edemezsin.

Ne hoştur, o şart ve ne sevinçli şeydir, o mükafat. O gönüller açan, canlara can katan mükafat! (5/50-51/574-585)

Nice hüner ve sanatlar vardır ki ham kişiyi helak eder. Çünkü o, taneye koşar, bu yüzden de tuzağı görmez.

İhtiyarına sahip olmak, “Sakının” emrine uyan ve kendisine sahip olan adam için iyidir.

Kendini koruyamıyor, kötülüklerden çekinemiyorsan sakın, o aleti uzaklaştırır, ihtiyarı bırak. (5/56/648-650)

Cansız değilsen gönül sahibini ara. Padişaha zıt değilsen gönülle aynı cinsten olmaya bak. (5/75/902)

Zamanede sana üç yoldaş vardır; biri vefakardır, ikisi gaddar.

Biri dostlarındır, öbürü malın mülkün, üçüncüyse iyi işlerdir ve bu vefalıdır.

Mal, seninle beraber gelmez, evden dışarı bile çıkmaz. Dost gelir, gelir ama mezar başına kadar.

Ölüm gününde dost, sana hal diliyle der ki; “Sana buraya kadar yoldaşım, bundan öteye gidemem. Mezarının başında bir zamancağız dururum.”

Fakat yaptığın işler vefakardır; onlara sarıl ki onlar; mezarın içine kadar seninle gelirler. (5/87/1046-1050)

Şu halde kibir elbisesini bedeninden çıkar. Bir şey belleyip öğrenme hususunda aşağılık bir elbiseye bürün.

Bilgi sahibi olmanın yolu sözledir. Sanat öğrenmenin yolu işle.

Yokluk istiyorsan o, konuşup görüşmeyle kaimdir. Bu hususta ne dilin işe yarar, ne elin.

Can, yokluk bilgisini bir candan beller. Bu bilgi, ne defterden bellenir, ne dilden! (5/88/1061-1064)

Ruh bağışlayan güzelden ruhunu esirgeme. O, seni kıratın üstüne bindirir.

Taçlar veren o başı yüce erden başını çekme. O, gönlünün ayağındaki yüzlerce düğümü çözer.

Fakat kime söyleyeyim? Bütün köy içinde nerde bir diri? Âbıhayatın bulunduğu tarafa koşan kim?

Sen, bir horluk, görür görmez aşktan kaçmadasın. Bir addan başka aşktan ne biliyorsun ki?

Aşkın yüzlerce nazı, edası ululuğu var. Aşk, yüzlerce nazla elde edilebilir?

Aşk vefakar olduğu için vefakar olanı satın alır. Vefasız adama bakmaz bile.

İnsan bir ağaca benzer, ahdi de ağacın köküne. Kökün iyileşmesine, sağlamlaşmasına çalışmak gerek.

Bozuk düzen ahit, çürümüş köktür, kökü çürümüş ağaç meyve vermez.

Ağacın dalları, yaprakları yeşil bile olsa kök çürümüş, kokmuşsa faydası yok.

Fakat kökü sağlam da yeşil yaprakları yoksa nihayet günün birinde yüzlerce yaprak, el salar.

İlminle gururlanma da ahdini bütünlemeye bak. Çünkü bilgi kabuğa benzer, ahitse onun içindir. (5/96-97/1160-1170)

Kim benlikten kurtulursa bütün benlikler onun olur. Kendisine dost olmadığı için herkese dost kesilir.

Nakışsız bir ayna haline gelir, değer kazanır. Çünkü bütün nakışları aksettirir. (5/218/2665-2666)

Tut ki bütün doğuyu, batıyı zaptettin, her tarafın saltanatına sahip oldun. Mâdem ki bu saltanat, kalmayacak, sen onu bir şimşek farzet; çaktı, söndü.

Gönül, ebedi olmayan mülkü, bir rüya bil!

Cellat gibi boğazına yapışan debdebeyi, şan ve şöhreti ne yapacaksın ki?

Bil ki bu alemde de bir emniyet bucağı vardır. Yalnız münafiğin sözünü az duy; çünkü o söz, zaten söz değildir. (5/319/3926-3929)

Şu halde bil ki çektiğin zahmet, yaptığın bir suçun sonucudur. Sana inen bu tokat bir şehvetin sebebidir.

İbret almaz, o suçu bilmezsen bile hiç olmazsa derhal ağlamaya, sızlamaya koyul, yarlıganma dile!

Secde et, yüzlerce defa “Ya Rabbi” de, ‘bu gam,

yaptı-ğım suçun karşılığıdır, ancak!

Ey Rabbim, sen zulümden, sitemden temizsin.
Nasıl olur da suçsuz olarak insana bir ders, bir gam verirsin.

Ben suçu belli beyan bilmiyorum, fakat bu derde sebep de mutlaka bir suçtur.

Sebebi örttüğün gibi o suçu da ört.” (5/324/3988-3993)

Bu zamanda zıddı nefyetmeden başka anlatış çaresi yok. Bu alemde bir an bile yok ki bir tuzak olmasın.

Ey akıllı, fikirli er, sevgiliyi perdesiz görmek istiyorsan ölümü seç, o perdeyi yırt.

Fakat, ölür, mezara gidersin hani, o ölümü değil.
Seni değiştiren, nura götüren ölümü seç. (6/62/737-739)

Bu dünya pazarında sermaye altındır; orada da aşk ve ıslak iki göz.

Kim eli boş pazara giderse ömrü geçer, tamamıyla ham ve eli boş olarak geri döner.

Kardeş neredeydin? Hiçbir yerde! Ne pişirdin?
Hiçbir şey!

Müşteri ol da elim oynasın, gebe olan madenimden la'1 doğsun.

Fakat, müşteri, gevşek ve soğuk bile olsa yine sen onu çağır. Çünkü böyle emredilmiştir

Doğan kuşunu uçur, ruh güvercinini tut. Davet yolunda Nuh'un yolunda yürü.

Allah için hizmette bulun. Halkın kabul etmesiyle, reddetmesiyle ne işin var senin? (6/70/839-845)

O göç zamanının "Hadi, kalk kalk!" sesi geldi mi bütün dedikodular yok olur, gider,

Sükut alemi gelir, çatar. Bari sen o gelmeden sus. Vay o kişiye ki ölümle ünsiyeti yoktur!

Gönlünü bir iki günceğiz cilala da o aynayı kendine defter edin. (6/105/1285-1287)

... Fikrin donmuşsa, düşünemiyorsan yürü, zikret.

Zikir, fikri titretir, harekete getirir. Zikri bu dönmüş fikre güneş yap.

İşin aslı cezbedir. Fakat kardeş, işten kalıp cezbeyle bekleme.

Çünkü işi bırakmak, nazlanmaya benzer. Canıyla

oynayan hiç nazlanabilir mi?

Oğul, ne kabul edilmeyi düşün, ne reddedilmeyi.
Sen daima emri, nehyi gör, gözet!

Derken cezbe kuşu, birdenbire çerden çöpten
yapılmış yuvasından uçar, görünür. Onu
gördün mü sabah oldu demektir, mumu o vakit
söndür.

Gözler perdeleri delip hakikati görmeye başladı mı
bu nur, onun nurudur artık. Bu nura sahip olan dışa
bakar, içi görür.

Zerrede ebedi varlık güneşini görür. Katrada bütün
denizi. (6/119/1475-1482)

Kardeş, elini duadan ayırma. Kabul edilmiş,
edilmemiş, bununla ne işin var senin?

Ekmek bile bu gözyaşına mani olursa elini
ekmekten yumak gerek.

Kendine çekidüzen ver, çevikleş, yan yakıl da
ekme-ğini gözyaşlarınla pişir! (6/186/2344-2346)

Bu atalar sözü, alemde söylenir durur: Şeytanın
canı azapta gerek.

Çünkü bilgisiz kişi, hocadan utanır, kalkar, gidip
yeni bir dükkan açar.

Ustana danışmadan açtığın o dükkan, bil ki kokmuş bir dükkandır, akreplerle, yılanlarla doludur a sûretten ibaret adam!

Çabuk yık bu dükkanı da yeşilliğe, gül fidanlarının, içilecek suların bulunduğu yere dön! (6/187/2363-2366)

Belayı def etmenin çaresi, sitem etmek değildir. Buna çare ihsandır, aftır, keremdir.

Peygamber, “Sadaka, belayı def eder.” dedi. Ey yiğit, hastalığı sadakayla tedavi et. (6/204-205/2590-2591)

Düşünceleri, gökyüzünün yıldızları say. Fakat bunlar, başka bir gökyüzünde dönmedeler.

Kutluluk gördün mü şükret, ihsanda bulun. Kötülük gördün mü sadaka ver, yarlıganma dile, çark vur!

Ayın nurlarıyla ruhu parlat. Çünkü tutulma yerine geldi, zararlar gördü can simsiyah oldu.

Onu hayalden, vehimden, zandan kurtarır. Yine kuyudan çıkar, cefa ipinden halâs et.

Bu sûretle de bir gönül, senin güzel gönül alışınla kanatlansın, uçsun, şu balçıktan kurtulsun!(6/220-221/ 2784/2789)

Su kabı, ey akıllı adam, sakanın elindedir. Öyle olmasa kendi kendine nasıl dolar, boşalır?

Sen de her an dolmada, boşalmadasın. Bil ki, onun sanat elindedir.

Gözündeki bağ, kalktı mı sanatın, sanatkârın elinde halden hale girmekte olduğunu anlarsın.

Gözün varsa kendi gözünle bir bak. Hiçbir şeyden haberi olmayan bir ahmağın gözüyle bakma.

Kulağın varsa kendi kulağınla dinle, duy. Neden sersemlerin kulağına kapılıyorsun?

Taklide uymaksızın bakmayı âdet edin, kendi aklını koru, onu düşün sen.(6/264/3339-3344)

Lezzet, dışardan gelmez, içten gelir, bunu böyle bil. Köşkleri, kaleleri aramayı ahmaklık say.

Birisi mescid bucağında sarhoş ve neşelidir. Öbürü, bağda bahçede suratını asar, muradına erişmez, bir zevk bulamaz.

Köşk bir şey değildir. Bedenini yık. Define, yıkık yerdedir, a benim beyim!

Görmüyor musun bunu? Şarap meclisinde sarhoş yıkılınca zevk alıyor.

Ev, sretlerle dolu amma yık onu. Yık da defineyi bul, sonra yine yap.

Tasvir ve hayal nakışlarıyla dolu bir ev şu resimlerde vuslat definesinin üstüne çekilmiş perdeye benzer. şu gönülde sûretler coşup duruyor ya. Onların hepsi, definenin ışığı, altınların parlayışı. Su arı-durudur, fakat üstünü köpük kaplamış. Köpük, suya bir şey vurmasına mani oluyor. Değerli can da latiftir, coşkundur. Fakat insanın bedeni onun üstüne çekilmiş bir perdedir. Halkın dilinde söylenen atalar sözünü duysana: Bize bizden gelir, her ne gelirse! Bu köpeğe tapan susuzlar da köpük yüzünden arı-duru sudan uzaklaşmışlardır. (6/271/3420-3430) Ne temiz mimar ki, gayb âleminde sözle, afsunla kaleler yapar. Sözü, sır köşkünün kapısının sesi bil. Bu ses, kapının açılmasından mı geliyor, kapanmasından mı? Buna dikkat et. Kapı sesi duyulur, kapı görünmez. Bu sesi görürsünüz, kapıyı görmezsiniz. Hikmet engi, hoş bir ses verdi mi dikkat et. Bakalım, cennet kapılarından hangisi açıldı?